

Evropski puls

Elektronski mjesecnik za evropske integracije broj 98, novembar 2013.

TEMA BROJA

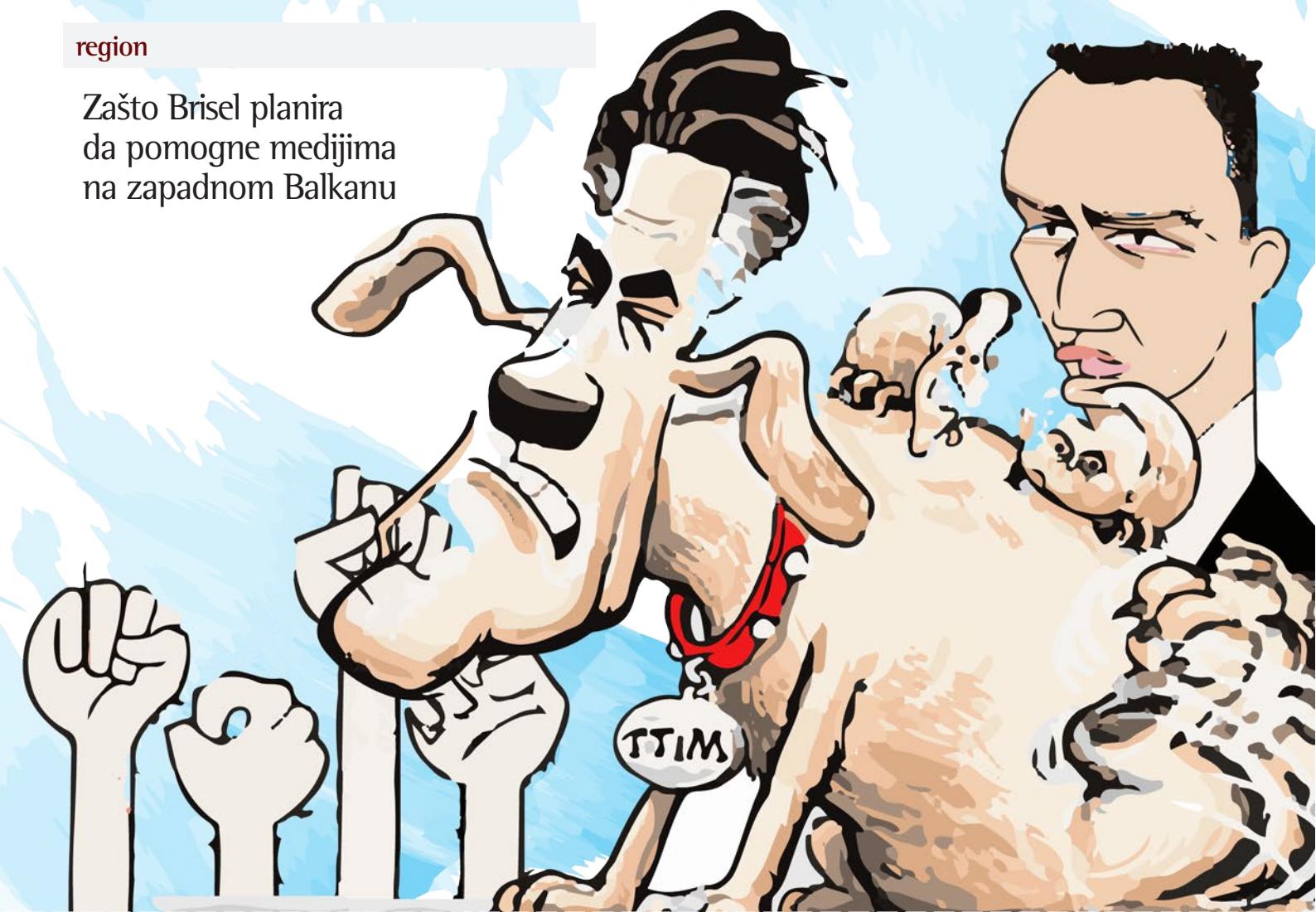
Zašto će poglavlje 8 – politika konkurenčije biti jedno od najtežih u pregovorima

intervju

Predsjednik UO Institut Alternativa
Stevo Muk

region

Zašto Brisel planira da pomogne medijima na zapadnom Balkanu

Uvodnik:

Loš imidž

Vladan Žugić

Zna Charles Tannock da bi mediji i u njegov Velikoj Britaniji prenijeli oštru ocjenu svakog političara, kao što su u Crnoj Gori to uradili kada je Neboja Medojević rekao da neki predstavnici članica EU i izvjestiocu, među kojima je i Tannock, po pravilu daju samo pozitivne ocjene za politiku vlasti u Crnoj Gori i da "opravdano sumnja" da to ne rade zbog toga "što zaista vole i podržavaju politiku crnogorske vlasti". Zna Charles Tannock da i u Crnoj Gori ima pravo na privatnu tužbu, ako smatra da je tekst ili tekstovi o tom slučaju u njegovoj zemlji predstavljaju „dobar materijal za sudski proces protiv tog novinara i novina". Zna on i da taj proces pred neefikasnim crnogorskim sudovima potrajan neuporedivo dugo u odnosu na onaj u Britaniji. Zna on i da u Londonu ne ubijaju urednike, prebijaju novinare, uništavaju imovinu kritičkih medija koje politizovane institucije pokušavaju finansijski iscrpiti. Sve to, drugim riječima, piše i u njegovom Nacrtu rezolucije u Crnoj Gori koji je predstavio krajem mjeseca u Evropskom parlamentu (EP). Njegova izjava u EP o tome da je Crna Gora „sjajan“ primjer napredovanja, da sloboda štampe u Crnoj Gori „cvjeta“, da opozicija u Crnoj Gori nije sretna zbog pozitivnog izvještaja EK o napretku, iako ni vlast u Podgorici nije tako okarakterisala ovogodišnji izvještaj Komisije..., izazvala je pretjeranu pažnju i kratku euforiju vlasti i njoj bliskim, prije svga, medijskim krugovima. Evroposlanič i izvjestilac, Tannock je legitimno iznio svoje viđenje stvari u Crnoj Gori, koje se baš ne poklapa sa onim što je napisao u Rezoluciji o kojoj se glasa i sa izvještajem EK. Tog dana u EP moglo su se čuti od drugih evropslaniča, poput Nikole Vuljanića drugačiji stavovi od Tannockovog, iako zastunik susjedne Hrvatske vjerovatno nije imao komunikaciju sa crnogorskim civilnim sektorom ili opozicijom koja bi mogla mnogo više poraditi na vezama sa predstavnicima evropskih institucija. To bi trebala da uradi zbog potpunije i disperznej slike o Crnoj Gori čiji je, kako mi prizna visoki zvaničnik Vlade u neformalnom razgovoru, imidž u Briselu mnogo gori sada nego prije dvije godine.

Kalendar

7. novembar

Pejović: Do 2020. oko 250 miliona eura iz EU / Evropska unija je za Crnu Goru, tokom proteklih sedam godina, opredijelila 245 miliona eura kroz njene fondove, saopšto je glavni pregovarač Aleksandar Andrija Pejović. "Očekujem da svakako možemo računati na sličnu podršku EU i kad je u pitanju nova finansijska perspektiva 2014-2020, odnosno IPA ", kazao je Pejović.

21. novembar

Još nema dogovora o rezoluciji o evropskim integracijama / Potpredsjednik parlamenta Branko Radulović (DF) povukao iz skupštinske procedure Predlog rezoluciju o načinu, kvalitetu i dinamici procesa integracija Crne Gore u EU jer je poslanik DPS-a Miodrag Vuković saopšto da povlači svoj potpis sa tog dokumenta, nakon što je Odbor za evropske integracije predao amandman na predlog rezolucije, kojim je bila predviđena jača nadzorna uloga tog Odbora u procesu pridruživanja.

25. novembar

Balkan u dvije kategorije / Nakon što je Hrvatska ušla u EU, zemlje zapadnog Balkana dijele se u dvije kategorije: one koje faktički imaju evropsku budućnost, a među kojima je na prvom mjestu Crna Gora, i one koje je praktično nemaju. To je jedan je od zaključaka jučerašnje diskusije u Briselu posvećene regionu na kojoj su, uz glavnog direktora EK za proširenje, visokog funkcionera njemačke vlade, između ostalih učestvovali i glavni pregovorači Crne Gore i Srbije. "Crna Gora, Srbija i Albanija zemlje su koje idu naprijed u integracijama, a ostale, svojom ili tuđom krivicom, stoje", rekao je austrijski ekspert Florian Biber.

28. novembar

EU neće još jednu bolesnu ekonomiju / Ambasador Njemačke u Crnoj Gori Pius Fisher kazao da podržava pridruženje Crne Gore EU, ali da ne bi željeli da dobiju još jednu bolesnu ekonomiju kao člana EU. On je istakao da je, s obzirom na visok nivo javnog duga, potrebno da Crna Gora poboljša budžetsku disciplinu, borbu protiv sive ekonomije i naplatu prihoda. Fišer je podsjetio da je taj dug 2007. bio na nivou od 27%, a da je sada iznad 53% BDP-a.

26. novembar

Od Tannocka samo pohvale / Izvjestilac EP za Crnu Goru Charles Tannock uvrstio aferu "Snimak" u nacrt svoje rezolucije EP o izvještaju o napretku Crne Gore, iako to nije planirao prilikom ranije posjete Podgorici, i ponovio pohvale na račun evropskog puta Crne Gore. Na prvoj diskusiji o tekstu rezolucije, koja bi mogla pretrpjeti izmjene jer evropski poslanici do 5. decembra mogu da prilože amandmane prije rasprave na plenarnoj sjednici EP, Tannock je kazao da je Crna Gora "sjajan primjer napredovanja" na putu proširenja i da nakon povlačenja Islanda iz pregovora o članstvu u Uniju "možemo gledati na Crnu Goru kao na buduću 29. članicu". "Možda, ako nastavi dobrim tempom, ta zemlja sruši ljestvicu i postane članica i prije 2020. godine". Međutim, u nacrtu rezolucije uglavnom su citirani ili parafrazirani navodi iz izvještaja o napretku EK.

Mehanizam prilagođavanja

Piše:
Milada Ana Vachudova

Autorka je profesorka političkih nauka na Univerzitetu Sjeverna Karolina, SAD

Proces proširenja se posljednjih godina nastavlja u otežanim okolnostima – neki sumnjuju i da se uopšte nastavlja. Kriza je učinila da su građani i lideri EU mnogo rezervisaniji prema daljem proširenju. Ekonomski problemi i slabo koordinisan, haotičan odgovor EU na krizu takođe umanjuje njenu snagu i privlačnost. Neki tvrde da je proces proširenja praktično mrtav i pitaju se da li zemlje zapadnog Balkana uopšte žele da se pridruže ovakvoj EU. Sa druge strane, kandidati za članstvo sa zapadnog Balkana su tvrd zalogaj. Sve ih more ozbiljni problemi čije rješavanje zahtijeva dubinske reforme države i privrede, a pitanje je da li je pritisak EU dovoljan da se reformski momentum nastavi. Pa ipak, iz godine u godinu, članice EU nastavljaju da preduzimaju korake koje održavaju proces proširenja u životu. Za članice EU, proširenje je i pitanje nacionalnog interesa, obzirom na ekonomске i geopolitičke prednosti koje nosi. U konkretnom slučaju zemalja zapadnog Balkana, geopolitičke koristi su od posebnog značaja: u poređenju sa post-socijalističkim zemljama iz ranijih talasa proširenja, zapadni Balkan predstavlja veći bezbjednosni rizik i manji ekonomski potencijal. Paradoksalno, to samo učvršćuje podršku proširenju među liderima EU: prednosti demokratizacije regiona se smatraju veoma značajnim, dok je ekonomска cijena inkorporacije tako malih privreda gotovo beznačajna. U odgovoru na privlačnu snagu EU, stranke i vlasti u većini zemalja zapadnog Balkana mijenjaju partijske programe i orijentacije i počinju da sprovode nove politike. To je ono što zovemo mehanizmom prilagođavanja. Međutim, kako se pritisak EU sve više usredsređuje na potrebu izgradnje nezavisnih institucija i borbe protiv korupcije, tako on predstavlja sve veću prijetnju bogatstvu i moći ukorijenjenih elita. Ono što je dobro za zemlju ne mora biti dobro i za njene korumpirane elite. Da bi se njihov uticaj iskorijenio, pritisak iz EU je neophodan koliko i međustranačka konkurenca. Mehanizam prilagođavanja tjera lidera post-autoritarnih stranaka da mijenjaju orijentaciju svojih partija da bi ostali u igri, pa tako i započinju sprovođenje reformi koje EU traži od njih, uključujući i izgradnju nezavisnih institucija, kako bi napredovali u procesu pristupanja. Imali smo prilike da vidimo efekte ovog mehanizma na primjeru reforme HDZ-a u Hrvatskoj: nakon što se HDZ

vratio na vlast 2003, pripreme za članstvo u EU su postale okosnica programa vlada tadašnjeg premijera **Ive Sanadera** – uključujući i reformu pravosuđa i jačanje institucija za borbu protiv korupcije. Ono što Sanader izgleda nije uzeo u obzir, međutim, je mogućnost da se nezavisne institucije mogu okrenuti i protiv njega. Ponašanje najvećih bivših autoritarnih stranaka Srbije se takođe uklapa u model mehanizma prilagođavanja. Kako za Naprednu tako i za SPS, ispunjavanje evropskih zahtjeva predstavlja najviši državni prioritet. To ne treba da nas iznenadi – kroz čitavu istoriju post-komunističke tranzicije možemo da vidimo da najkompromitovanije stranke ponekad sprovode najteže reforme, između ostalog i da bi druge uvjерili da su se zaista promjenili. Ono što je sada neophodno Srbiji, kao uostalom i drugim zemljama zapadnog Balkana, je jaka opozicija, kao i stalni pritisak civilnog društva, glasača i drugih interesnih grupa da se najavljene reforme sprovedu. Još je teže reći u kojoj će mjeri pritisak EU uticati na promjene u Crnoj Gori, koja je već prošle godine dobila zeleno svjetlo za početak pregovora. Do tada su već sve stranke izrazile svoju posvećenost članstvu u EU. Ono što Crnu Goru čini drugačjom od Srbije i Hrvatske, međutim, je zapanjujući nepostojanje smjene vlasti. To znači da je teško procijeniti kakav će efekat mehanizam prilagođavanja imati u Crnoj Gori: da li je spremnost vlasti da ispuni zahtjeve EU zaista dovoljna za stvaranje nezavisnih institucija ukoliko su isti političari stalno na vlasti? Ili će se reformom institucija upravo stvoriti uslovi za veću konkurenčiju među partijama i učešće civilnog društva? Još uvijek je prerano za prognoze. Sigurno je da će za uspješan završetak pregovara biti neophodna dubinska reforma crnogorskih državnih institucija, posebno pravosuđa, koja uključuje i borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala. Pitanje je da li je uopšte moguće smatrati takve reforme uspješnim ukoliko njihov rezultat ne bude stavljanje premijera **Mila Đukanovića** i njegovih saradnika koji su se dvadeset godina bogatili zloupotrebotom državnih institucija i vezama sa organizovanim kriminalom – iza rešetaka.

Izvor: izvodi iz članka objavljenog u novembarskom broju naučnog časopisa za studije zajedničkog tržišta (Journal of Common Market Studies)

Zašto će poglavje 8 – politika konkurenčije biti teško, skoro kao 23 i 24, u pregovorima Crne Gore sa EU

Državna pomoć kao porok

Svetlana Pešić

Zašto bi poglavje 8 – politika konkurenčije bilo teško za pregovore sa Evropskom unijom (EU) ako ide u korist građanima, odnosno potrošačima tako što se uvođe pravila koja sprječavaju preduzetnike da izjednačavaju cijene, npr. brani autoprevoznicima da dogovore iste, visoke cijene karte, da se udružuju radi stvaranja monopolija ili dijele tržište? Zašto bi to poglavje bilo teško ako država može da sufinansira razvojne projekte, npr. razvoj Interneta za rijetko naseljena brdsko-planinska područja, ili ako

EK je ocijenila da KAP predstavlja kompaniju „u teškoćama koja koristi državnu pomoć u obliku i u količini koje tek treba jasno utvrditi“. Drugim riječima, ne zna se koliko i zašta sve daju novac poreski obveznici za preduzeće u koje je nedavno uveden programirani stečaj

dala, u širem smislu riječi državnu pomoć, Montenegrorlajsu, Željezari prije nego što je kupio turski investitor, Željeznici, Radio Televiziji Crne Gore, Pobjedi, kao i Kombinatu Aluminijuma Podgorica (KAP) čijim je subvencioniranjem, bez plana restrukturiranja, direktno prekršila Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP). Pravna tekovina EU u oblasti konkurenčije generalno se može podijeliti na dvije oblasti - antimonopolsku politiku i politiku kontrole državne pomoći. Ona uključuje pravila i procedure za suzbijanje antikonkurenčkog ponašanja preduzeća, restriktivne sporazume između preduzeća i zloupotrebu dominantnog položaja na tržištu, pažljivo praćenje koncentracije preduzeća, i sprječavanje vlada da dodjeljuju državnu pomoć koja narušava konkurenčiju na unutrašnjem tržištu. Odluku o tome da li je pomoć koju dodjeljuju države članice u skladu sa jedinstvenim tržištem EU može donijeti samo nadnacionalni ili nezavisni organ. Članice su isključivo pravo ispitivanja mjera državne pomoći povjerile EK. Uopšteno govoreći, pravila konkurenčije na nivou EU su direktno primjenljiva na cijeloj teritoriji Unije, a članice moraju u potpunosti sarađivati sa EK u njihovom sprovođenju. Činjenica da je Hrvatska, kao posljednja država koja je prošla kroz pregovore sa EU, poglavljje 8 zatvorila na samom kraju procesa, praktično istovremeno kad i poglavje 23, pokazuje koliko EU pridaje značaj zdravoj tržišnoj utakmici. Da će i pregovori Crne Gore sa EU o ovom poglavljju biti poslije onih o 23 i 24 vjerovatno najteži ukazuje Izvještaj o napretku Crne Gore za 2013, izjave evropskih zvaničnika i Izvještaj o skriningu za poglavje 8. Ukratko, stanje u

dozvoljava pomoć preduzećima pogodjenim elementarnim nepogodama ili ako iz budžeta da tzv. državnu pomoć male vrijednosti od 200 000 eura za tri godine preduzećima koja imaju izvjesnu budućnost? Ipak, istorijat proširenja pokazuje da je ovo poglavje za države kandidate jedno od najtežih. Naime, nacionalne političke elite ne žele se odreći birača koji rade u nerestrukturiranim preduzećima, u djelimičnom ili većinskom državnom vlasništvu, pa zbog njihovog spašavanja stavljaju ruku u državnu kasu kad god to zatreba. Ili, preduzetnicima koji finanisuju partije na vlasti opravštaju, opet bez ikakvih kriterijuma, poreze i samodoprinos, čime narušavaju zdravu konkurenčiju na tržištu. Tako je crnogorska Vlada proteklih godina

Crnoj Gori sada izgleda ovako - Zakon o zaštiti konkurenčije usvojen je 2012. i sadrži pravila o pokretanju postupka, inspekciji, davanju izjave o prigovoru, saradnji s Agencijom za zaštitu konkurenčije koja ima svega nekoliko zaposlenih, povjerljivosti, rokovima za donošenje odluka, pravnim ljekovima, itd. Agencija za zaštitu konkurenčije Crne Gore nije ovlašćena da uvodi, smanjuje ili ukida novčane kazne, već je ta mogućnost ostavljena pravosudnim organima, na osnovu Zakona o prekršajima i Zakon o upravnom sporu. Primjera radi, u Hrvatskoj i većini članica EU ta agencija veoma jaka, samostalno može kažnjavati, uticajna je i nezavisna. Agencija za zaštitu konkurenčije u Crnoj Gori je tokom prethodne tri godine izdala 31 odluku o koncentraciji, utvrdila pet zloupotreba dominantnog položaja. Skupština jednom godišnje razmatra izvještaje Agencije, a Vlada imenuje direktora i pomoćnika direktora Agencije. EK ocjenjuje stanje u Crnoj Gori: „Iako je Crna Gora preduzela značajne korake na usklađivanju svog zakonodavstva s pravnom tekovinom EU, njen zakonodavstvo nije generalno uskladeno sa tekovinom... Crna Gora je osnovala organ za državnu pomoć, ali mora osigurati njegovu funkcionalnu nezavisnost, naročito u smislu da na njegove članove ne može uticati bilo kakav konflikt interesa i da Skupština ne može odbaciti odluke ovog organa. Crna Gora mora napraviti i detaljan popis svih mjera državne pomoći predviđen SSP-om, koji će predstavljati osnovu za akcioni plan za usklađivanje mjera državne pomoći koje su prepoznate kao neusklađene. Osim toga, Crna Gora mora ojačati svoje administrativne kapacitete i razviti djelotvoran bilans rezultata u sprovođenju“. Dodatno, EK ukazuje da se posebna pažnja mora posvetiti državnoj pomoći

Trenutno, najmanje četiri zakona pružaju pravnu osnovu za dodjelu nekompatibilne fiskalne pomoći: Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica, Zakon o porezu na dobit pravnih lica, Zakon o biznis zonama i Zakon o slobodnim zonama“, piše EK u Izvještaju o skriningu

KAP-u, koji je u Izvještaju o skriningu tretiran kao poseban slučaj. Komisija je ocijenila da KAP predstavlja kompaniju „u teškoćama koja koristi državnu pomoć u obliku i u količini koje tek treba jasno utvrditi“. Drugim riječima, ne zna se koliko i zašto se sve daje novac poreskih obveznika za preduzeće u koje je nedavno uveden programirani stečaj i za čiju kupovinu se do sada javio malo poznati domaći biznismen. „Naročito je potrebno donijeti plan prestrukturiranja, kako bi se povratila dugoročna održivost Kombinata, i preduzeti kompenzatorne mjere za smanjenje uticaja pomoći na konkurenčiju, a doprinos svakog novog investitora iz sopstvenih sredstava bi trebao biti realan i značajan“, navodi EK i dodaje: „U svjetlu ove ocjene, i imajući u vidu uticaj kompanije na crnogorsku privredu, od crnogorskih organa se zahtijeva da preduzmu hitne mjere i da redovno obavještavaju Komisiju o dešavanjima u KAP-u“. Spisak onoga što treba Crna Gora da uradi da bi zatvorila ovo poglavlje je dugačak. Tako stoji da Zakon o zaštiti od konkurenčije zahtijeva dodatno usklađivanje sa tekovinom EU, a rezultate njegovog sproveodenja je „potrebno značajno poboljšati, naročito kada je riječ o ekonomskoj i pravnoj procjeni predmeta antimonopolske politike i koncentracije“. Brisel navodi i da crnogorsko zakonodavstvo u oblasti države pomoći „nije uskladeno“ s pravnom tekovinom EU, iako se pohvaljuje što je Crna Gora donijela mapu regionalne pomoći, uz napomenu da su „naročito nepotpune odredbe o dodjeli državne pomoći velikim investicionim projektima“. Komisija je dalje navela da se, kada je riječ o Pravilima o pomoći za istraživanje i razvoj, uslovi za ovu vrstu pomoći moraju uskladiti s pravnom tekovinom EU. „U propise se naročito moraju unijeti odredbe o javnom finansiranju privrednih aktivnosti koje sprovode istraživačke organizacije ili se sprovode u saradnji sa njima. Takođe, neke odredbe je potrebno unijeti, naročito o podsticajnom efektu istraživačkih i razvojnih projekata, a neke odredbe je

potrebno dopuniti". Kod Pravila o pomoći za životnu sredinu, EK ocjenjuje da je crnogorsko zakonodavstvo nepotpuno i neusklađeno s pravnom tekovinom EU. „Odredbe o dodjeli državne pomoći za povećanje nivoa i standarda zaštite životne sredine, državne pomoći za ulaganja u štednju energije, državne pomoći za upravljanje otpadom i državne pomoći

za sanaciju zagađenih područja je naročito potrebno dodatno razviti u skladu s pravnom tekovinom EU”, piše u Izvještaju. Navodi se i da bi, u skladu sa pravnom tekovinom EU, definicija malih i srednjih preduzeća trebalo da napravi razliku između malih i srednjih preduzeća i preduzeća koja čine dio grupe, a nedostaju i definicije partnerskih preduzeća i

Završetak pregovora zavisi od KAP-a i pitanja zakonodavstva

Marko Mrdak

Sekretar Radne grupe za poglavlje 8 **Marko Mrdak** kaže da je Crna Gora u politici konkurenčije Zakonom o zaštiti konkurenčije i njegovim podzakonskim aktima gotovo u potpunosti uskladila zakonodavstvo s pravnom tekovinom EU. „Usvajanjem preostalih uredbi planira se da će 8. poglavlje u ovom dijelu biti u potpunosti uskladeno s pravnom tekovinom EU do kraja 2014.”, najavljuje on. Teži dio posla se odnosi na državnu pomoć: „To će predstavljati posebno interesovanje Radne grupe kako bi se ispunili neophodni kriterijumi za otvaranje i zatvaranje ovog poglavlja. Zakonom o kontroli državne pomoći je regulisano zakonodavstvo Crne Gore u ovom dijelu,

međutim u predstojećem periodu akcenat će biti stavljen na usklađivanje s „mekom“ pravnom tekovinom EU”, navodi Mrdak. Kao sastavni dio poglavlja 8, državna pomoć je oblast koja, kaže Mrdak, zahtijeva punu pažnju i posvećenost posebno uzimajući u obzir da su pravila EU o državnoj pomoći sadržana u tzv. „mekom“ zakonodavstvu, pa se samim tim često mijenjaju i dopunjavaju. „Naš pravni sistem odlikuje složeniji proces izmjene i dopune propisa, što dodatno komplikuje aktivnosti usmjerene ka potpunom usklađivanju zakonodavstva. Takođe, ne treba zanemariti činjenicu da je pravna tekovina EU preobimna da bi se kompletan sažela u jedan podzakonski akt, što je na neki način doprinijelo određenju da bi, u ovoj oblasti, najuputnije bilo slijediti hrvatski model, odnosno, u okviru podzakonskih akata unutrašnjeg prava, objaviti integralne tekstove sekundarnih akata EU”, navodi Mrdak. Mrdak napominje da se u okviru ovog poglavlja nalazi i pitanje koje nije samo predmet jednog poglavlja u okviru pregovaračkog procesa, već važno, socijalno, ekonomsko, pa i političko pitanje - definisanje sudsbine najveće crnogorske kompanije – KAP. „Zbog svoje specifičnosti i opšte važnosti ovo pitanje se nalazi pod budnim okom posmatrača i ocjenjivača uspješnosti Crne Gore na evropskom putu, ali svakako i visoko na listi prioriteta svih onih koji promišljaju o crnogorskem ekonomskom sistemu, njegovoj održivosti i opštem socijalnom blagostanju”, podvlači Mrdak. On ocjenjuje da su, među svim bitnim i zahtjevnim zadacima koji su sažeti u poglavlju 8, pitanje zakonodavstva i rješavanje slučaja KAP-a, indikatori koji će diktirati tempo odvijanja pregovora, a i značajno uticati na definisanje datuma njegovog okončanja.

povezanih preduzeća. Kod fiskalne pomoći i direktnog oporezivanje biznisa, EK upozorava da crnogorsko zakonodavstvo u ovoj oblasti nije uskladeno s pravnom tekovinom EU. „Trenutno, najmanje četiri zakona pružaju pravnu osnovu za dodjelu nekompatibilne fiskalne pomoći:

Zakon o porezu na dohodak fizičkih lica, Zakon o porezu na dobit pravnih lica, Zakon o biznis zonama (Program podsticaja razvoja biznisa) i Zakon o slobodnim zonama”, piše u Izvještaju o skriningu. Jasno je da će usvajanje ovih pravila značiti kraj ortačkog biznisa u Crnoj Gori.

Od države zavisi kolika će biti cijena pregovora

Olgica Spevec

nakon što je EU Hrvatskoj dostavila skrining izvještaj”, pojašnjava Spevec. Navjeći problemi u pregovorima, ističe ona, ipak su se odnosili na usklajivanje sistema podrške pojedinim industrijama od velike ekonomski važnosti za Hrvatsku, kao što su brodogradnja (šest velikih brodogradilišta) i industrija željeza i čelika (dvije željezare). “Naime, naslijedeni sistem subvencioniranja i davanja državnih garancija još iz bivše države trebalo je izmjeniti, odnosno izvršiti cjelokupno restrukturiranje ova dva sektora. To nije značilo nužno i privatizaciju jer je za EU bilo irelevantno hoće li restrukturiranje sprovesti država ili privatni vlasnici. Taj je proces započeo već na samom početku pregovora i trajao je sve do zaključivanja pregovora, pa čak i nakon toga. Naime, globalna finansijska i ekonomski kriza u velikoj su mjeri uticali na položaj ovih industrija na tržištu, a i neki investitori koji su, na osnovu raspisanog tendera ‘ušli’ u neka brodogradilišta ili željezare, su nakon nekog vremena odustali i povukli se, pa su natječaji za privatizaciju ponovljeni nekoliko puta”, podsjeća Spevec. Ona kaže da je vrlo teško bilo što preporučiti Crnoj Gori jer je situacija u svakoj državi specifična i svaka država ima svoje probleme za čije rješavanje ne postoje gotovi recepti. „Međutim, neka iskustva drugih država kandidata, se mogu koristiti, među kojima je svakako da se treba na vrijeme pripremiti i početi prilagođavati (državne institucije, komore, NVO, javnost) ali i preduzetnici, pravilima i uslovima koji se postavljaju kao kriterijumi za članstvo. Država kandidat ne može mijenjati ta pravila, a ulaznica za članstvo u klubu se mora platiti. Od same države zavisi hoće li ta cijena biti visoka ili se, zavisno od spremnosti na određene kompromise, vlastite žrtve i jednostavno, promjene u načinu poslovanja i razmišljanja i, najviše od svega pravovremenim pripremama, ona može svesti na minimalni nivo. Dakle, znanjem i spremnosti na promjene u smislu uvođenja tržišnih kriterijuma poslovanja, jačanjem institucija koje štite tržište i konkurenčiju, smanjivanjem diskrecionih ovlašćenja na svim državnim nivoima, osobito u pogledu dodjele državnih pomoći, bezbolnije i s manje problema mogu se voditi i uspješno okončati pregovori”, zaključuje Spevec.

Stevo Muk ne očekuje da će vlast uskoro pružiti konkretnе dokaze u borbi protiv korupcije na visokom nivou

Biće to trka na duge staze

Predsjednik Upravnog odbora Instituta Alternativa Stevo Muk je ocijenio za *Evropski puls* da Vlada u nekoliko narednih mjeseci neće pružiti konkretnе dokaze da se bori protiv korupcije na visokom nivou, uprkos tome što su otvorena poglavља 23 I 24, jer, kako navodi, "ne vidi neki poseban rok i uslov koji bi Vlada moral da ispunji". "Biće prije da je ovo trka na duže staze i da će u susret izvještajima o napretku i izvještajima o ispunjavanju akcionih planova za poglavља 23 i 24 Vlada morati da pruži neke konkretne praktične rezultate", naveo je Muk. Uz podsjećanje da je do sada Vlada uspjela da pruži određene rezultate u borbi protiv organizovanog kriminala, dok u borbi protiv korupcije nije bilo pomaka, Muk je dodao da će ostati ocjene iz ovog i prethodnih izvještaja Evropske komisije, sve dok se borba protiv korupcije bude zadržala na dosadašnjem nivou. "Vlada je pod dvostrukim pritiskom. S jedne strane pritiskom procesa evropskih integracija i zahtjeva da se ozbiljno obračuna sa korupcijom i organizovanim kriminalom, dok je s druge strane pod pritiskom nedostatka unutrašnjih ekonomskih resursa koji su se uobičajeno dijelili između interesnih lobija. Moguće je da pod takvim pritiscima dođe do unutrašnjih lomova i sukobljavanja u borbi za ograničene resurse i političku moć koja može da ih zaštiti", kazao je Muk.

» *Da li vjerujete da će ustavne promjene dovesti do nezavisnosti u crnogorskom pravosuđu, s obzirom da su kandidati koji su se prijavili za Ustavni sud, Sudski i Tužilački savjet, VDT u najvećoj mjeri prepoznati kao partijski angažovani, dok se dio njih ne može pohvaliti prefiksom "istagnuti pravnik"?*

Sudeći po svemu što se do sada dešavalо nisam optimista. Kandidati koje smo dobili su u stvari izraz ograničenja koja nameće politika i aktuelnih kadrovskih potencijala sistema javne uprave i pravosuđa. Među njima je najmanje onih koji se mogu nazvati reformskim kandidatima, ljudima koji osim što ispunjavaju formalne uslove, nose i potencijal za promjene.

Moj utisak je da reformski orijentisana javnost, naročito mislim na parlamentarnu manjinu, nevladine organizacije i medije, nije uradila dovoljno da ohrabri i motiviše ljude van sistema vladajuće politike da uđu u konkureniju za pravosudne funkcije. Najsvježiji primjer imenovanja sudija Ustavnog suda jasno govori da makar kada je riječ o ovoj instituciji ne možemo biti optimisti. Treba, takođe, napomenuti da je ovo imenovanje obavljeno očigledno suprotnо samom Ustavu. Izbor Vrhovnog državnog tužioca je svakako najvažniji za dalju borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala i ovdje će se pokazati da li ustavne reforme mogu dati pozitivan ishod u praksi. Moguće je da će vlast i dalje opstruirati ove procese na različite načine i istrajavati na postojećem statusu i personalnim rješenjima.

Moj utisak je da reformski orijentisana javnost, naročito mislim na parlamentarnu manjinu, nevladine organizacije i medije, nije uradila dovoljno da ohrabri i motiviše ljude van sistema vladajuće politike da uđu u konkureniju za pravosudne funkcije

» Vladajuća koalicija se bvali činjenicom da je, nakon ulaska Hrvatske u EU, ona prva u redu u regionu zapadnog Balkana, uprkos činjenicama, kao što su korupcija, slabi administrativni kapaciteti, ugrožene medijske slobode, koje ukazuju da je taj epitet lidera na Balkanu neutemeljen?«

Iz perspektive Brisela, Crna Gora je gledano u kontekstu regiona, bila najmanje problematična zemlja. Pored odnosa Srbije i Kosova, unutrašnje krize u Bosni i Hercegovini, problema u Makedoniji i Albaniji, Crna Gora je izgledala kao pozitivan primjer stabilnosti. Tako je više manje nezasluženo u Briselu i regionu zavrijedila epitet koji joj se iz objektivne domaće perspektive teško mogu dodijeliti. Dugo je Crna Gora i formalno bila na čelu zemalja regiona, uspijevajući da dosegne stepenicu više u procesu integracija u odnosu na druge. Danas to više nije slučaj i Crna Gora je dobila u najmanju ruku ravnopravne konkurente u trci za vodeću zemlju regiona u procesu evropske integracije. Smatram da će ta nova situacija pomoći da se objektivnije sagledaju rezultati vlasti u Crnoj Gori, ali i da će nam novo okruženje biti posticajnije za naš rad i bolje rezultate.

» Kako gledate na najačljene investicije iz Kine, Rusije, Dalekog Istoka, Azerbejdžana? Koliko to može biti opasno za evropski put Crne Gore?«

Ne vidim to kao opasnost. Investicije iz država koje navodite prisutne su u većoj ili manjoj mjeri u svim državama EU, ali i zemljama koje su u procesu evropske integracije. Štoviše, za malu zemlju kao što je Crna Gora, može biti strateški važno da inostrani ekonomski interesi u zemlji budu raspodijeljeni među različitim stranama međunarodne politike. Dodatno, pokazalo se na više primjera da sjedište nekog investitora u zemljama zapadnih demokratija nije garant izostanka korupcije. Države regiona se bore za nove investicije i ako hoćemo svoj dio u toj konkurenciji ne smijemo ih dijeliti na manje ili više dobrodošle niti stavljati zabrane nekim od njih. Međutim, ono što je važno jeste da izbor investitora bude obavljen u skladu sa zakonitim i transparentnim procedurama, odnosno lišen korupcije i realizovan u javnom interesu. Ko u takvoj proceduri ponudi najizdašnije investicije mora biti dobrodošao bez obzira odakle dolazi.

Vlada je pod dvostrukim pritiskom. S jedne strane pritiskom procesa evropskih integracija i zahtjeva da se ozbiljno obračuna sa korupcijom i organizovanim kriminalom, dok je s druge strane pod pritiskom nedostatka unutrašnjih ekonomskih resursa koji su se uobičajeno dijelili između interesnih lobija. Moguće je da pod takvim pritiscima dođe do unutrašnjih lomova

» Kako komentarišete najavljenu reformu javne administracije? O tome se priča već godinama, urađene su dvije strategije, donijeti novi zakoni...., ali je utisak da tu nema kvalitetnih pomaka u smislu depolitizacije i profesionalizacije?«

Reforma javne uprave se sprovodi već deset godina, ali su rezultati ograničeni, a slaba je bila politička volja za značajnijim reformskim potezima. Otvoreno je pitanje da li se najboljim propisima može bitno promijeniti višedecenijska praksa zapošljavanja po partijskim, familijarnim kriterijumima. Nešto što je dvije decenije funkcionalo na osnovama koje su suprotne zapošljavanju i napredovanju u skladu sa zaslugama, teško bi se čak i da postoji potpuna politička volja moglo u kratkom roku radikalno promijeniti na bolje. Zato smatram da je kao i u svakom drugom reformskom procesu potrebno da se stvari ohrabrujući kontekst, a to prije svega znači formalno i stvarno uklanjanje znaka jednakosti između jedne partije i države. Drugi aspekt reforme se odnosi na dimenzije javne uprave gdje je očigledno da su troškovi javne uprave preveliki, a da imamo više zaposlenih na mnogim mjestima, dok u nekim važnim sektorima imamo manjak, naročito kvalifikovanih kadrova. Prvi aspekt – racionalizacija javne uprave cilj je Plana reorganizacije javnog sektora koji je Vlada usvojila ove godine, ali taj dokument ne daje mnoge odgovore na pitanja kako će se ostvariti postavljeni ciljevi, dok se s druge strane ne bavi pitanjem novog zapošljavanja koje je potrebno zbog brojnih obaveza iz procesa evropskih integracija.

V.Žugić

Nema povećanja plata zbog krize

Sud pravde EU donio je presudu kojom je podržao zabranu povećanja plata u evropskim institucijama 2011. Ovim je riješen spor između Evropske komisije, koja je planirala redovno povećanje plate službenicima evropskih institucija i Savjeta EU, odnosno članica koje su se tome usprotivile zbog ekonomske krize. Stav Suda je da je Komisija trebalo da vodi računa o pogoršanju ekonomske situacije u Evropi. Komisija je tada predlagala da podignu plate i penzije 55.000 službenika za 1,7% od 1. jula 2011, ali je Savet odbacio taj prijedlog, a Sud je pozvan da doneše odluku u ovom sporu između dvije evropske institucije. Bruto plate evropskih službenika idu od 2.600 do 4.400 eura za operativce i do 18.400 za više službenike. Uz to idu i brojne premije, uključujući i dodatak za boravak van domovine koja dostiže 16% bruto plate, kao i dodaci za porodicu od oko 400 eura mjesечно po djetu do 26 godina, a školovanje za njih je besplatno.

Sve manje vremena i volje za kulturu

Evropljani se manje nego prije pet godina bave kulturnim aktivnostima, kao izvođači ili posmatrači, a pad se bilježi kod svih kulturnih aktivnosti, osim kod posjete bioskopima, gde je ubilježen rast za procentni poen, na 52%.

To je pokazalo je novo specijalno istraživanje Eurobarometara. Kao glavni razlozi za manje angažovanje u kulturnim aktivnostima navode se nedostatak interesovanja i vremena i, u manjoj mjeri, novca. Istraživanje je pokazalo i da više od polovine ispitanika u Evropi koristi internet u svrhu kulture, pri čemu gotovo trećina barem jednom nedjeljno. Najmanje popularni su odlasci u operu, na balet ili ples, što je 2012., radilo 18% anketiranih. Gledano prema učestalosti bavljenja kulturom, bez obzira na vid kulturnih aktivnosti - od čitanja do odlaska u muzeje, najbolje su plasirane zemlje sa sjevera EU, a predvode ih Švedska, gde 43% ispitanika svoje učešće u kulturnim aktivnostima ocjenjuje kao visoko ili veoma visoko, Danska (36%) i Hollandija (34%).

Manje odobrenih državljanstava

Zemlje članice EU su u 2011. odobrile 783.100 državljanstava, što je 4% manje nego prethodne godine, saopšto je evropski statistički zavod Eurostat. Najviše novih državljanana su osobe porijeklom iz Maroka, Turske, Ekvadora i Indije, dok su zemlje koje su primile najviše državljanana Velika Britanija, Francuska, Španija i Njemačka. Veliki porast zabilježen je u Mađarskoj zbog ublažavanja propisa o državljanstvu. Do pada u ukupnom broju stečenih državljanstava članica EU došlo je nakon tri uzastopne godine rasta, i to prije svega zbog pada u zemljama koje su odobrile 75% novih državljanstava. To su Britanija sa 177.600, ili 9% manje nego 2010, Francuska sa 114.600 i padom od 20%, Španija sa 114.600... Među njima je samo Njemačka zabilježila rast od 5% na 109.600.

Crna Gora i EU: uloga i značaj medija u procesu evropskih integracija

Publikacija *Crna Gora i EU: uloga i značaj medija u procesu evropskih integracija*, dio je projekta „EU Info Bus – na putu ka EU!“ koji je Centar za građansko obrazovanje (CGO) realizovao u saradnji sa fondacijom Friedrich Ebert i NVO Natura, uz podršku Delegacije EU u Crnoj Gori. Autorka publikacije, mr **Maja Vujašković Dureinović**, bavi se značajem pitanja komunikacije u Evropskoj uniji, kao jednim od načina da se smanji prepozнатi komunikacioni deficit. Ona se osvrće na istorijske događaje koji su ukazali na neophodnost poboljšanja komunikacije između institucija Unije i njenih građana/ki. Problem je posmatran kroz prizmu evropskog javnog prostora koji je tek u začetku i za čije puno funkcionisanje je potrebno europeizovati nacionalne javne prostore tj. omogućiti da građani/ke u različitim zemljama Evrope diskutuju o istim evropskim temama u istom realnom vremenu. Dodatno, ona ukazuje na značaj medija koji su, kao glavni kanal prenošenja poruka od evropske administracije ka građanima/kama i obratno, ključni za dalje unaprijeđenje evropskog javnog prostora, bez obzira na brojna ograničenja sa kojima se sreću u radu u današnjem političko-ekonomskom kontekstu. Konačno, ova pitanja preispituje i na konkretnom primjeru Crne Gore, kao zemlje koja je u procesu pristupanja Evropskoj uniji i analizira doprinos medija u Crnoj Gori demokratizaciji procesa pristupanja Evropskoj uniji, kao glavnom spoljno-političkom cilju Crne Gore.

Poseban dio publikacije se odnosi na analizu medijskog sadržaja tri dnevne novine (Pobjeda, Vijesti, Dan) koji se odnosi na dobijanje statusa kandidata (17. decembar 2010) i viznu liberalizaciju (19. decembar 2009), i u četiri dnevne novine

(Vijesti, Pobjeda, Dan, Dnevne novine) koji se odnosi na formalni početak pristupnih pregovora (29. jun 2012, međuvladina konferencija u Briselu) u okviru koje je obuhvaćeno 140 članaka. Dodatno, u dva kruga intervjuisani su vodeći novinari ili urednici crnogorskih medija: I krug 2011 - TV Vijesti, RTCG, RTV Atlas, TVIN, TV Pink M; dnevničari Vijesti, Dan, Pobjeda; Portal Analitika; agencija MINA, i II krug 2013 - TV Vijesti, RTCG, RTV Atlas; dnevničari Vijesti, Dan, Pobjeda, Dnevne novine; Portal Analitika; agencija MINA, čime je ukupno obuhvaćeno 11 redakcija.

Konačno, zaključci i preporuke publikacije usmjereni su na unaprijeđenje samih medija i njihovog način izvještavanja, rada nadležnih institucija koje su ključne za uspješno vođenje procesa evropskih integracija, ali i same Delegacije EU u Crnoj Gori i institucija EU.

Autorka cijeni da bi popularizaciji tema vezanih za EU pomogla i demistifikacija same EU u javnosti, zaključujući "Iako je Unija, svakako, veoma komplikovan sistem pravila, promjenom ove apstrakne simbolike i korišćenjem priča koje bi se bavile sektorskim pitanjima, na zanimljiv i prijemčiv način, pokrenulo bi se zanimanje javnosti i podiglo njihovo znanje o određenim pitanjima. Uloga medija u ovom procesu je krucijalna. U saradnji sa političkim institucijama, djelujući dugoročno, oni mogu promijeniti politički identitet građana/ki i osnažiti ih da u budućnosti budu punopravni učesnici/e u evropskoj javnoj areni."

Kompletna publikacija dostupna je na <http://media.cgo-cce.org/2013/10/CGiEUmediji.pdf>

Poglavlje 11: Poljoprivreda i ruralni razvoj

Prof. dr Milan Marković

Poljoprivredi kao sektoru sa brojnim specifičnostima potrebna je jedinstvena i konzistentna politika iz više razloga: da zaštiti proizvođače i potrošače od fluktuacije cijena, da obezbijedi sigurnost u hrani, da očuva seoska područja, da održi vitalnost porodičnih gazdinstava i da dosljedno primjenjuje sistem bezbjednosti hrane. Na nivou EU tu ulogu ima Zajednička poljoprivredna politika (*Common Agricultural Policy – CAP*), koja se razvija i reformiše više od 50 godina, i danas predstavlja najsloženiju od svih EU politika. CAP je kombinacija unutrašnje konkurenциje, carinske zaštite i visoke budžetske podrške (40-45% EU budžeta). Pravni sistem CAP-a obuhvata dva poglavlja *Acquis-a*: poglavlje 11 - Poljoprivreda i ruralni razvoj i poglavlje 12 - Bezbjednost hrane, veterinarska i fitosanitarna politika. Poglavlje 11, ili CAP u užem smislu, sadrži tzv. dva stuba. Prvi je *uređenje tržišta i direktna podrška (plaćanja) proizvođačima*, a drugi je *politika ruralnog razvoja*. Mjere prvog stuba integralno se finansiraju iz zajedničkog budžeta EU, dok za drugi stub važi princip kofinansiranja iz nacionalnih budžeta. Od ukupnog iznosa koji se godišnje izdvaja za CAP (oko 58 milijardi eura) 80% otpada na prvi, a 20% na drugi stub. Već su pripremljeni novi propisi za CAP 2014-2020, koji predviđaju da se za CAP godišnje izdvaja oko 60 milijardi eura, od čega 3/4 za prvi, a 1/4 za drugi stub. Direktna plaćanja su daleko najveća stavka troškova CAP-a (oko 67%) i njihova je osnovna svrha da podrže dohodak poljoprivrednih gazdinstava. Plaćanja ne zavise od vrste niti nivoa proizvodnje (tzv. *de-coupled payments*) nego su najčešće vezana za površinu korišćenog poljoprivrednog zemljišta. Da bi gazdinstvo ostvarilo pravo na podršku potrebno je da održava poljoprivredno zemljište u dobrom agroekološkim uslovima. Politika ruralnog razvoja sadrži niz mjera svrstanih u tri glavne grupe: prva je usmjerena na jačanje konkurentnosti poljoprivrede i šumarstva, druga na održivo korišćenje resursa i treća na unaprijeđivanje kvaliteta života i

širenje ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima. U važećoj politici EU postoji oko 40 mjera, a njihov izbor i visina ulaganja zavise, prije svega, od prioriteta koje članice odrede kroz svoje programe ruralnog razvoja. Zahtjevi pridruživanja za ove oblasti su brojni i različiti. Konkretno, za prvi stub odnosno uređenje tržišta i direktna plaćanja, potrebno je sljedeće:

- administracija za upravljanje troškovima CAP ili agencija za plaćanja koja mora biti sposobljena: da prima i provjerava zahtjeve, da plaćanja vrši ispravno, da se dokumenta podnose u formi propisanoj pravilima EU, da vodi evidenciju o plaćanjima i o obavljenoj administrativnoj i fizičkoj kontroli;
- integrисани sistem administracije i kontrole (IACS) koji sadrži: kompjuterizovanu bazu podataka, sistem identifikacije poljoprivrednih parcela, sistem za identifikaciju i registraciju životinja, relevantne registre gazdinstava;
- mreža računovodstvenih podataka na farmama (FADN) i tijelo odgovorno za odabir gazdinstava od kojih se sakupljaju podaci;
- administracija za redovni monitoring tržišta i cijena;
- organizacije proizvođača, koje se formiraju na inicijativu proizvođača i imaju pravila usklađena sa EU propisima;
- administracija za efikasnu primjenu propisa EU u organskoj poljoprivredi i politici kvaliteta (zaštita geografskog porijekla, geografskih oznaka i garantovano tradicionalnih specijaliteta);
- dosljedna primjena pravila zajedničkog tržišta za određene sektore: različiti standardi prodaje, pravila o klasifikaciji, pakovanju i etiketiranju.

U ispunjavanju zahtjeva tržišta, članice se fokusiraju na *javni sektor*, ali i *privatni sektor* mora da se poboljšanja u proizvodnji, preradi i prodaji kako bi se jačala konkurentnost proizvodnje hrane.

Za drugi stub odnosno politiku ruralnog razvoja, potrebno je:

- da svaka članica ima komitet za procjenu efikasnosti i kvaliteta sprovođenja programa ruralnog razvoja, koji se osniva u konsultaciji sa partnerima, a u njegovom radu učestvuje i predstavnik Evropske komisije u svojstvu savjetnika;
- administracija koja će osigurati primjenu strogih pravila u sprovodenju mjera ruralnog razvoja, odgovorni organi imenuju se na nacionalnon nivou, a potom ih odobrava Komisija;
- obezbijediti identifikaciju potreba ruralnih područja, izradu, primjenu i upravljanje programima; kontrolu finansijskih tokova i sprovedenih mjeru; monitoring, izvještavanje, kontrolu i vrednovanje programa i pojedinih mjeru.

Da bi vršila navedene funkcije, administracija mora da ispunjava propise EU i da obezbijedi učeće regionalnih i lokalnih vlasti, kao i svih socijalnih partnera. Stupanjem na snagu Privremenog sporazuma u januru 2008. počele su da važe odredbe o trgovini poljoprivrednim proizvodima između Crne Gore i EU27, koje su sadržane u Poglavlju II Sporazuma (od 24. do 33. člana), a od stupanja na snagu SSP-a (maj 2010.) i ostale odredbe. SSP omogućava Crnoj Gori izvoz u EU bez carinskih opterećenja, osim mlade junetine i vina, za koje je dogovorena godišnja kvota za izvoz 800 t, odnosno 16.000 hl. S druge strane, kvota za uvoz vina iz EU bez carinske zaštite je 3.500 hl. Otvaranje crnogorskog tržišta za proizvode iz EU-27 je postepeno: a) za najmanje osjetljive proizvode stupanjem na snagu Privremenog sporazuma; b) za manje osjetljive proizvode carinska zaštita se progresivno eliminiše u roku od 5 godina; i c) za osjetljive proizvode (meso, mlijeko, voće i povrće koje se proizvodi u CG) zaštita se smanjuje po 10% u roku od 5 godina, do 50% postojećeg nivoa. Član 28. SSP-a odnosi se na Protokol o vinu i alkoholnim pićima, dok se Crna Gora članom 33. obavezala da će obezbijediti zaštitu geografskog porijekla i geografskih oznaka za

poljoprivredne proizvode koji su registrovani u EU. Njime je predviđeno da će i Crna Gora moći da registruje svoje geografske oznake u EU u skladu sa Uredbom Savjeta (EC) 510/2006 i njenim naknadnim izmjenama. Pravci razvoja poljoprivrede i usklađivanja agrarne politike sa CAP-om definisani su strategijom "Crnogorska poljoprivreda i Evropska unija - Strategija proizvodnje hrane i razvoja ruralnih područja", iz 2006. Polazeći od koncepta održivog razvoja i multifunkcionalnosti poljoprivrede, Strategija donosi četiri cilja: održivo gazdovanje resursima, stabilna i prihvatljiva ponuda bezbjedne hrane, obezbjeđivanje primjerenog životnog standarda za seosko stanovništvo i podizanje konkurentnosti proizvođača hrane. Nacionalni program proizvodnje hrane i razvoja ruralnih područja (2009-2013.) predstavlja okvir za usklađivanje agrarne politike Crne Gore sa CAP-om. Sadrži razrađene mјere agrarne politike i višegodišnji plan budžeta za poljoprivrednu. Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju ili "mali ustav poljoprivrede" donosi, između ostalog, pravni okvir za agrarnu politiku definisanu Strategijom. Predviđa donošenje brojnih podzakonskih propisa koji će značiti suštinsku primjenu osnovnih odredbi ovog zakona. Jačanje kapaciteta administracije i institucija (stručnih i savjetodavnih službi, laboratorija) stalan je proces koji se podržava iz nacionalnog budžeta i pretpriistupne podrške EU. Sticanjem statusa kandidata, Crna Gora može da koristi petu komponentu IPA podrške, koja se odnosi na ruralni razvoj. Program IPARD je u fazi prihvatanja u Evropske komisije i njegova će primjena u suštini značiti "pripremnu školu" za sprovođenje politike ruralnog razvoja kada Crna Gora postane članica EU. Ključni su uslovi za sprovođenje IPARD-a, upravljačko tijelo u Ministarstvu i ospozobljena agencija za plaćanja. Imajući u vidu sadašnje stanje poljoprivrede, tokom pretpriistupnog perioda se moraju unaprijediti apsorpcijski kapaciteti za mogućnosti koje pruža članstvo u EU. Za razliku od poglavlja 12, gdje je dominantno tzv. pravilo "must" (mora), u poglavlju 11 brojna su pitanja predmet pregovora: vrsta

i iznos direktnih plaćanja proizvođačima, odabir mjera ruralnog razvoja i dr. To je još izazovnije i odgovornije za pregovaračke timove! Evropska komisija dozvoljava da se definišu tranzicioni periodi, tj. dodatni rokovi u kojima će se otkloniti nedostaci i otpočeti primjena nekog od obavezujućih EU propisa. U pripremi pregovora i pregovaračkih platformi treba se ugledati na iskustva drugih, ali ih ne treba kopirati. Odluke treba donositi

nakon pažljive analize i sprovedenih internih konsultacija. Važna je postepenošć: prvo znati suštinu zahtjeva, zatim stvoriti pretpostavke i onda uvoditi i primjenjivati nova rješenja. U sprovodenju reformi i harmonizaciji propisa sa onim u EU, ne smiju se gubiti iz vida veličina i realne potrebe poljoprivrede, čemu treba primjeriti institucionalne i administrativne kapacitete.

- EU model će biti podsticajan za crnogorsku poljoprivredu, jer postoje mehanizmi za podršku malim gazdinstvima, kakvih je puno u EU27.
- CG će, pored povoljnosti koje pruža tržišta od 500 miliona potrošača, imati i izdašnu finansijsku podršku za direktna plaćanja i ruralni razvoj, ukoliko ispunii predviđene obaveze i uspješno obavi pregovore.
- EU insistira na «strogim» pravilima s ciljem da se obezbijedi uređeno i predvidivo tržišno ponašanje i bezbjedan proizvod za krajnjeg potrošača, ali istovremeno višestruko podržava konkurentnost proizvođača i uvođenje EU standarda.
- EU ne ograničava razvoj i povećavanje proizvodnje, kako se u javnosti može čuti, ograničenje koje sada važi za proizvodnju mlijeka ukida se u aprilu 2016.godine i jedino još ostaje ograničenje za podizanje novih vinograda (planting rights).

Možda nijeste znali o poljoprivredi EU27

- Učešće primarne poljoprivrede u BDP-u je ispod 2%, a u zapošljenosti 5,1%;
- Sektor hrane, međutim, doprinosi BDP-u sa oko 10% i jedan je od najvećih u ekonomiji EU;
- EU je istovremeno i najveći izvoznik i uvoznik hrane u svijetu;
- Preko 90% teritorije EU27 spada u ruralna područja;
- Prosječna veličina gazdinstva je 12,6 ha, i varira od samo 0,9 ha na Malti, zatim 3,5 ha u Rumuniji i na Kipru, pa do 89 ha u Češkoj;
- Bruto plate u poljoprivredi EU27 su tek oko 70% prosjeka ekonomije u cjelini, što je jedan od ključnih razloga za finansijsku podršku;
- Porodična gazdinstva imaju dugu tradiciju i predmet su izdašne podrške u EU;
- EU snažno podržava regionalne prepoznatljivosti, što će odgovarati i našoj poljoprivredi.

Izvor: publikacija "Europa u mom gradu – o čemu pregovaramo i što nam pregovori sa EU donose?", objavljena u okviru projekta Europa u mom gradu, koji je Centar za građansko obrazovanje (CGO) sproveo tokom 2011. i 2012, u saradnji sa Centrom za monitoring (CEMI) iz Podgorice i Građanskim inicijativama (GI) iz Beograda, a uz podršku Delegacije Evropske unije u Crnoj Gori.

Korupcija u javno-privatnim partnerstvima i urbanizmu

U okviru projekta ***Korupcija na lokalnom nivou – nulta tolerancija!*** Centar za građansko obrazovanje (CGO), u saradnji sa Institutom alternativa (IA), NVO Bonum i NVO NADA organizovao je panel diskusije u Budvi 28. i Podgorici 29. novembra 2013. Projekat finansira Evropska unija, a kofinansira Norveška ambasada. Na panel diskusiji *Javno-privatna partnerstva na lokalnom nivou* govorili su **Miodrag Marković**, šef Kancelarije za borbu protiv korupcije u opštini Budva, **Vesna Madrapa**, savjetnica za pravne poslove Sekretarijata za prostorno planiranje i održivi razvoj Budve, **Jovana Marović**, koordinatorka istraživanja u Institutu alternativa (IA) i **Boris Marić**, viši pravni savjetnik u CGO-u. Tokom izlaganja, Vesna Madrapa je kao ključne korake u suzbijanju i sprječavanju korupcije u ovoj oblasti navela transparentnosti akata koji se tiču prevashodno izrade planske dokumentacije, gradnje objekata i uticaja na zaštitu životne sredine, zaključujući da se temeljnim radom na planskoj dokumentaciji stvara pozitivno okruženje za nova javno-privatna partnerstva kroz strateške projekte. Jovana Marović je izrazila zabrinutost postojećim zakonskim okvirom i takođe je prepoznela da „ugovori koji se zaključuju po osnovu javno-privatnih partnerstava još uvek nijesu dostupni široj javnosti pa se time na poštuje ni zakonska odredba o javnosti podataka“. Boris Marić i Miodrag Marković su se složili da postoje brojni problemi kako u pristupačnosti ugovora zaključenih između zainteresovanih strana u javno-privatnim partnerstvima na sajтовima opština, tako i u velikim razlikama između cijene zemljišta koje se prodaje bez prethodno urađene lokalne studije lokacije što na kraju šteti samo opštini i njenom budžetu. Na panel diskusiji *Urbanizam na lokalnom nivou u Crnoj Gori – rizici za pojavu korupcije*, govorili su **Daliborka Uljarević**, izvršna direktorka CGO-a, prof. dr **Jelisava Kalezić**, poslanica Demokratskog fronta, **Borislav Vukićević**, arhitekt i kolumnista »Vijesti« i **Mirko Bošković**, novinar Radio Televizije Crne Gore (RTCG). Daliborka Uljarević je ocjenila da „prostor dijeli sudbinu društva u smislu devastacije“, a da je „Budvanizacija postala sinonim haosa u prostoru.“ Takođe, ona je ukazala da su se „manipulacije u početku sprovodile uz direktno kršenje zakona, dok se danas sve češće korupcija ugrađuje u same planove, čime postaje najopasnija, ozakonjena korupcija“. Uljarević je izrazila zabrinutost za zatvorenost lokalnih vlasti da ovo pitanje adekvatno pozicioniraju i rješavaju. Jelisava Kalezić je posebno ukazala na štetnost prodaje zemljišta koje je u vlasništvu grada, a koje se nalazi u njegovim centralnim zonama. „Grad se odriče trajne vrijednosti u bilo čiju korist prodajom zemljišta i time gubi trajnu vrijednost koja raste“, rekla je Kalezić, a „manipulaciju donošenja planova i biranje omiljenih investitora“ je nazvala

„metastazama korupcije koje se pokrivaju i Zakonom o javnim nabavkama“. Borislav Vukićević se osvrnuo na konkretnе primjere urbanističkih devastacija, apostrofirajući u Podgorici zonu Tabačkog mosta, hotel Crnu Goru i na moguće sličnu sudbinu hotela Podgorica. „U našem društvu postoji trend da kada se pojavi čovjek sa investicijom, sa novcem, da mu se otvaraju sva vrata, da mu se ustupa sva dokumentacija plansko-urbanistička i da se prilagođava njegovim potrebama“, podvukao je Vukićević. Mirko Bošković je preliminarno predstavio svoja saznanja do kojih je došao obrađujući ovu temu u okviru serijala *„Pandorina kutija“*, koji bi uskoro trebao da se emituje na javnom servisu RTCG. Pored navedenih panelista/kinja, na panelima su učestvovali odbornici opštine Budva i Glavnog grada, službenici opština, predstavnici NVO, mediji i studenti. Projekat **„Korupcija na lokalnom nivou – Nulta tolerancija“** ima za cilj jačanje uloge organizacija civilnog društva, lokalne samouprave i nadležnih državnih organa u razvoju politika, monitoringa i sprovođenja kampanje za smanjenje korupcije u lokalnim zajednicama Crne Gore. Sprovodi se u 14 crnogorskih opština: *Podgorica, Cetinje, Nikšić, Danilovgrad, Herceg Novi, Kotor, Tivat, Budva, Bar, Rožaje, Pljevlja, Mojkovac, Kolašin, Plužine*.

Što je pokazala izjava britanskog premijera Davida Camerona da bi "slobodno kretanje u Evropi moralo biti manje slobodno"

Kriza nateže tanke niti solidarnosti u EU

Britanski premijer **David Cameron** je još jednom izazvao buru u evropskoj javnosti, izjavom da bi "slobodno kretanje u Evropi moralo biti manje slobodno". U kolumni koju je objavio Londonski *Financial times*, Cameron je najavio nekoliko mjeru kojima Velika Britanija namjerava da ograniči prava imigranata iz drugih članica EU. Pridošlice tako neće više imati pravo na naknadu za nezaposlene u prva tri mjeseca boravka u zemlji, a naknade će im biti u potpunosti obustavljene ako se utvrdi da nemaju "istinske šanse da nadu posao". Takođe, novonaseljeni migrant neće više imati pravo na socijalnu pomoć za stanovanje, a oni koji budu uhvaćeni kako prose ili spavaju na ulicama će biti deportovani uz zabranu ponovnog ulaska u zemlju u narednih 12 mjeseci. Ove mjeru, koje stupaju na snagu do kraja godine, su samo početak. Cameron upozorava da je neophodno uvesti nove mehanizme koji bi usporili pristup tržištima rada drugih zemalja članica kako ne bi došlo do velikih migracionih talasa. "Jedan od načina bi bio da se građanima određene države dozvoli potpuna sloboda kretanja u druge zemlje tek kad njihova matična država dostigne određeni nivo BDP-a po glavi stanovnika. Takođe, svaka država članica bi morala da ima pravo da ograniči priliv imigranata ukoliko njihov broj pređe određenu granicu u toku godine", dodao je Cameron, najavljujući da će to biti jedan od uslova za pregovore o britanskom ostanku u Evropskoj uniji nakon referendumu 2017. Ovaj prijedlog britanskog premijera bi praktično značio suspenziju jedne od osnovnih sloboda utvrđenih evropskim ugovorima, koji dozvoljavaju svim građanima EU da se slobodno kreću, naseljavaju i rade na čitavoj teritoriji Unije, i da u zemlji u kojoj borave imaju puno prava na socijalnu pomoć kao i lokalno stanovništvo. Zato i ne čudi vrlo oštar odgovor Evropske komisije. Komesar za zapošljavanje i socijalni rad **László Andor** je upozorio Camerona da nema potrebe da izaziva "histeriju" jednostranom retorikom i polovičnim izlaganjem činjenca i da je probleme izazvane prekograničnim kretanjem stanovništva neophodno rješavati razgovorom. Komesarka za unutrašnju politiku **Cecilia Malmström** je poručila da je sloboda kretanja fundamentalno pravo evropskih građana, a komesarka za pravosude **Viviane Reding** da "o slobodi kretanja nema pregovora" i da "ukoliko Velika Britanija želi da i dalje bude dio

Prema posljednjim nalazima istraživanja javnog mnjenja agencije YouGov, preko 50% britanskih građana bi podržalo vladine mјere da ograniči sloboden ulazak državljana drugih evropskih zemalja, čak i ako bi to značilo ograničavanje kretanja britanskih državljana u drugim zemljama EU.

zajedničkog tržišta, mora da prihvati i pravo na neograničenu slobodu kretanja". Dobar dio posmatrača pokušava da objasni najnoviji ispad britanskog premijera dnevnapoličkim potkusuravanjem: izbori se primiču, a krajnja antievropska desnica prijeti da oduzme glasove Cameronovom desnom centru. Ono što zabrinjava, međutim, je to što je anti-imigrantsko raspoloženje već neko vrijeme u porastu. Velika Britanija je tradicionalno jedna od najotvorenijih evropskih zemalja: nakon prvog velikog talasa proširenja 2004, Britanija i Irska su bile jedine članice koje nijesu iskoristile pravo na sedmogodišnji moratorijum na ulazak građana iz istočnoevropskih zemalja. No, ovog puta, kriza je učinila svoje, i približavanje prvog januara, kada će isto pravo dobiti i gradani Bugarske i Rumunije, je izazvalo pravu paniku. Prema posljednjim nalazima istraživanja javnog mnjenja agencije YouGov, preko 50% britanskih građana bi podržalo vladine mјere da ograniči sloboden ulazak državljana drugih evropskih zemalja čak i ako bi to značilo ograničavanje kretanja britanskih državljana u drugim zemljama EU. Još je gore to što Velika Britanija samo veoma glasno govori ono što većina drugih misli. U odgovoru na reakcije Evropske komisije, britanska ministarka unutrašnjih poslova **Theresa May** je upozorila da je očigledno da je u ovoj raspravi Brisel "na

Ministri unutrašnjih poslova Britanije, Austrije, Njemačke i Holandije su ranije poslali pismo EK u kojem upozoravaju da imigranti iz drugih članica čine „ogroman pritisak“ na kapacitete škola, zdravstva i drugih javnih usluga i da „veliki broj novih imigranata traži socijalnu pomoć, često bez pravog osnova, što dodatno opterećuje socijalne sisteme država u kojima borave“

pogrešnoj strani” i da su druge države članice, poput Njemačke, Holandije i Austrije, takođe zabrinute zbog posljedica nekontrolisanog kretanja radne snage. Britanska ministarka je, nažalost, u pravu. Iako nijedna druga članica za sada nije otišla tako daleko u insistiranju na ograničenju slobode kretanja, protesti protiv „poljskih vodoinstalatera“ i „socijalnog turizma“ se šire poput požara. Početkom godine, ministri unutrašnjih poslova Velike Britanije, Austrije, Njemačke i Holandije su već poslali pismo EK u kojem upozoravaju da imigranti iz drugih država članica čine „ogroman pritisak“ na kapacitete škola, zdravstva i drugih javnih usluga. Osim toga, kaže se u pismu, „veliki broj novim imigranata traži socijalnu pomoć, često bez pravog osnova, što dodatno opterećuje socijalne sisteme država u kojima borave“. Samo par dana nakon javnog istupanja britanskog premijera, dvije najveće njemačke stranke, Hrišćanska demokratska unija (CDU) i Socijal-demokratska stranka (SPD) su potpisale postizborni koalicioni ugovor u kojem se, između ostalog, najavljuju mјere za suzbijanje „migracije siromaštva u EU“. Sporazum za sada ne sadrži konkretnije mјere, ali se traži izmjena nacionalnih i evropskih zakona kako bi se ograničio pristup migranata socijalnim beneficijama i omogućile privremene zabrane ulaska u zemlju za one građane EU za koje se ispostavi da su pokušali da „zloupotrijebе“ sistem socijalne pomoći. Uprkos rastućoj histeriji, EK ostaje pri tvrdnji da zapravo nema nikakvog razloga za paniku. U odgovor na pismo četiri države članice o problemima imigracije, Komisija je uzvratila da nijedna od tih članica do sada nije dostavila podatke koji ukazuju na problem „socijalnog turizma“, a Velika Britanija je nedavno priznala da i nema tu vrstu podataka jer se informacije o državljanstvu osoba koje traže socijalnu pomoć rutinski ne obrađuju. Prema procjenama same Komisije, evropski imigranti su obično mlađe osobe koje odlaze u druge zemlje da traže posao, pa je procenat zaposlenih među doseljenicima veći nego procenat zaposlenih u domaćoj populaciji, a procenat onih koji žive od socijalne pomoći mnogo manji. U teškim vremenima, međutim, strasti znaju da budu jače od činjenica. Očigledno je da je ekonomski kriza dobro nategla ionako tanke niti solidarnosti, ne samo između zemalja EU već i unutar njih. Njemci već odavno nemaju više strpljenja za „lijene Grke“ čija se država polako urušava pod pritiskom mјera štednje, a sada ne žele ni imigrante iz zemalja u kojima su te iste mјere štednje dovele do ogromnog

Njemci već odavno nemaju više strpljenja za „lijene Grke“ čija se država polako urušava pod pritiskom mјera štednje, a sada ne žele ni imigrante iz zemalja u kojima su te iste mјere štednje dovele do ogromnog porasta nezaposlenosti i siromaštva. Najgore, međutim, prolaze najsrošašniji. Retorika „socijalnog turizma“ je tek slabo prikrivena aluzija na istočnoevropske Rome, koji i u svojim zemljama rijetko nalaze posao, a u posljednje vrijeme su i meta rasističkih napada raznoraznih desničarskih organizacija.

porasta nezaposlenosti i siromaštva. Najgore, međutim, prolaze najsrošašniji. Retorika „socijalnog turizma“ je tek slabo prikrivena aluzija na istočnoevropske Rome, koji i u svojim zemljama rijetko nalaze posao, a u posljednje vrijeme su i meta rasističkih napada raznoraznih desničarskih organizacija. U Mađarskoj, stranka krajnje desnice „Jobbik“ već godinama vodi kampanje protiv Roma, a 2009. je osnovala i paramilitarnu organizaciju „Mađarska garda“ koja se proslavila „zaštitarskim“ marševima kroz romska naselja i napadima na romske porodice. Mađarska garda je ubrzo zabranjena, ali su se u međuvremenu slične organizacije pojatile u gotovo svim istočnoevropskim zemljama. U Češkoj je u avgustu uhapšeno preko 100 osoba u anti-romskim marševima, što demonstrante nije sprječilo da u septembru organizuju sličnu seriju protesta, uključujući i pokušaj napada na romsko naselje u Ostravi. U Slovačkoj je prije par dana za namjesnika najvećeg okruga, Banske Bistrici, izabran samoproklamovani neonacista koji je od sopstvenog novca od opštine otkupio čitavo romsko naselje na obodu grada samo da bi imao pravo da ih iseli. Nije ni čudo što se Romi sve više odlučuju da odu na zapad, gdje ih, međutim, ne čeka ništa bolje i gdje sada prijete da im uskrate pravo na naseljavanje. Sa svoje strane, građani istočnoevropskih zemalja su u uzinemireni što ih tamo poistovećuju sa Romima i tvrde da su upravo oni krivi zbog najavljenih restrikcija slobode kretanja – a to opet samo doliva ulje na vatru netrpeljivosti i diskriminacije. Ovaj mehanizam nam je već dobro poznat iz slučaja balkanskih „lažnih azilanata“. Obeshrabrujuće je to što ni sve godine reformi, ni članstvo u EU, izgleda ne garantuju boljši najsrošašnjim građanima novih zemalja članica.

V. Šćepanović

EK stavila na raspravu nacrt smjernica za pomoć koju će EU u narednih sedam godina pružati medijima na Balkanu

Bez nezavisnih medija nema vladavine prava

Uticaj politike na medije, nekontrolisana pomoć države kroz takozvano "oglašavanje vlade", netransparentno vlasništvo, prijetnje novinarima i njihov loš materijalni i socijalni status samo su neki od problema na čije će rješavanje biti usmerena pomoć EU

Evropska komisija stavila je na raspravu nacrt smjernica za pomoć koju će EU u narednih sedam godina pružati medijima na Zapadnom Balkanu i u Turskoj. Smjernice se donose zato što se mediji u ovim zemljama suočavaju sa brojnim problemima koji se moraju riješiti da bi se demokratija u potpunosti uspostavila. Uticaj politike na medije, nekontrolisana pomoć države kroz takozvano "oglašavanje vlade", netransparentno vlasništvo, prijetnje novinarima i njihov loš materijalni i socijalni status samo su neki od problema na čije će rješavanje biti usmerena pomoć EU. Međunarodna pomoć za jačanje nezavisnih medija na Balkanu se postepeno povlači i ne postoje izgledi da će se taj trend promijeniti, navodi se u nacrtu Smjernica za podršku EU slobodi i integritetu medija u zemljama kandidatima i potencijalnim kandidatima od 2014. do 2020. U takvom okruženju, mali broj nezavisnih medija je uspio da preživi. Kako se dodaje, neki od njih su uvučeni u klijentelistički sistem, dok ostali preživljavaju sa skromnim resursima. "Politizacija i klijentelizam u medijima su u osnovi najozbiljnijih problema sa kojima se mediji suočavaju. Na zapadnom Balkanu ekomska kriza je u kombinaciji sa opštom sve većom usmerenošću na besplatne medije na internetu, dovele do pada sredstava

za postojeće medije i dodatno stvorila pritisak na profesionalno novinarstvo" navodi se u nacrtu dokumenta Evropske komisije. "A kada mogućnosti za posao opadnu, kapacitet novinara kao zajednice za dalji razvoj i zaštitu zajedničkih profesionalnih i radnih standarda se pokazao slabim", dodaje se. Kao konkretni problemi navedeni su netransparentna podrška države, netransparentno vlasništvo nad medijima, kao i loš ekonomski status novinara koji često rade bez zakonitih ugovora što podstiče autocenzuru. Navedeni su i drugi veliki problemi - nezavisnost regulatornih tijela nije stabilna, niti dovoljno utemeljena u zakonu, pravosuđe se isuviše koristi da učutka medije sa kritičkim stavom, a javni servisi još nijesu uspjeli da dobiju uređivačku nezavisnost, finansijsku održivost, niti da polažu račune o uslugama koje pružaju građanima. Smjernice će biti dio strategija za pretpriступnu pomoć, a utvrđiće se i mehanizam za stalni nadzor rezultata. Akteri na medijskom tržištu pozvani su da prijedloge daju do sredine decembra. Stav Evropske komisije je da se podizanje transparentnosti, borba protiv korupcije i transparentna i odgovorna politika mogu postići samo ukoliko se nezavisnim medijima pruži pristup informacijama i ako imaju mogućnost da obrade informacije i stave ih na raspolaganje publici. "Sadašnja medijska situacija predstavlja rizik za potpuni prelazak na stabilne transparentne demokratije i efikasne institucije", ističe se u dokumentu. To je i omogućilo da se mediji uvrste na dnevni red tokom približavanja EU u okviru političkih

kriterijima iz Kopenhagena. Budući da EU nema posebno pravno naslijeđe iz oblasti medija, referenca za donošenje medijskih strategija i zakona su standardi Savjeta Evrope, koji su donijeti za osnovu Evropske konvencije o ljudskim pravima. Brisel je odlučio da iskoristi svoj uticaj i kroz pristupne pregovore unaprijedi situaciju u zemljama koje žele da se približe EU. Zemlje koje vode pregovore ovu oblast će obrađivati kroz poglavje 23 - Pravosuđe i osnovna prava dok će za one koje još nemaju pregovore biti uspostavljen sličan mehanizam. Na osnovu izvještaja o napretku i druge konferencije o problemima medija u zemljama koje teže članstvu u EU SpeakUp2, koja je održana u Briselu u junu, izdvojeni su prioriteti za poboljšanje situacije. U dokumentu se ističe da uspostavljanje boljeg medijskog sistema zahtjeva dugotrajnu posvećenost jer uključuje pitanja koja ne mogu da se riješe od danas do sjutra, na primjer promjenu prakse u pravosuđu i uspostavljanje samoregulacije u medijima. Programi Komisije će zato trajati do pet godina, a u Briselu računaju i na druge organizacije poput Savjeta Evrope i OEBS-a kao na partnere u ovom procesu. Prilikom donošenja propisa i strategija od ključnog značaja je da se uključe predstavnici medija, civilnog društva, a posebno organizacije novinara, instituti i organizacija za zaštitu ljudskih prava. Uz finansijsku pomoć koju će pružati Komisija će, kako se ističe, nastaviti da ukazuje na probleme u vezi sa slobodom izražavanja i medijima i da ističe njihov značaj za pristupanje EU. Komisija

Sadašnja medijska situacija predstavlja rizik za potpuni prelazak na stabilne transparentne demokratije i efikasne institucije, ističe se u dokumentu

je na osnovu prioriteta i stanja u medijima postavila okviran plan aktivnosti za poboljšanje situacije. U taj posao se, kako proistiće iz dokumenta, moraju uključiti svi akteri društva. Na parlamentima je da procjenjuju medijsku situaciju i usvajaju dokumenta u skladu sa EU standardima. Odgovornost države je da zaštići novinare od fizičkih napada i prijetnji na poslu.

U nekim zemljama koje se priključuju EU uobičajeno je da državni zvaničnici pokušaju da učutkaju medije tužbama, a pravosuđe se isuvise često stavlja na stranu države i zvaničnika

U ovom pogledu Komisija će, kako se navodi, sa partnerima istražiti mogućnosti da se poboljša pravna i fizička zaštita novinara. U nekim zemljama koje se priključuju EU uobičajeno je da državni zvaničnici pokušaju da učutkaju medije tužbama, a pravosuđe se isuvise često stavlja na stranu države i zvaničnika. Za ovo je potrebna obuka o Evropskoj konvenciji za ljudska prava i sudske prakse koja je proistekla iz tog teksta. Regulatorna tijela treba da insistiraju na primjeni pravila za transparentno finansiranje i sprječavanje koncentracije vlasništva ili bliske vlasničke povezanosti medija sa političkim interesima. Pored toga, u fokusu Komisije su i koraci za podizanje profesionalnosti medija, ulaganje u obuku novinara, kao i za unaprijeđenje kapaciteta profesionalnih organizacija novinara. Tu su i obezbijedivanje dobrih radnih uslova, u smislu legalnih ugovora o radu jer je neregulisan status često povezan sa autocenzurom.

Izvor: Euractiv

Diskriminacija u pravnom okviru i crnogorskoj realnosti

U Centru za građansko obrazovanje (CGO) je od 22–24. novembra 2013. organizovan seminar Diskriminacija u pravnom okviru i crnogorskoj realnosti-kako da unaprijedimo postojeće stanje?, a u okviru regionalnog projekta “Umrežavanje civilnog društva na kritičnim vrijednostima ljudskih prava u Srbiji, Crnoj Gori i Kosovu”, koji finansijski podržava Evropska komisija. Seminar je okupio 25 učesnika/ca, predstavnika/ca nevladinih organizacija koje se bave pravima žena, LGBT populacije, Roma, mlađih, kao i pojedince/ke koji žele da se snažnije angažuju u oblasti borbe protiv diskriminacije. Sa njima su radili predavači/ice CGO-a Tamara Milaš, Petar Đukanović, Ana Vujošević i Daliborka Uljarević, koji su, kroz kombinaciju teorijskog i praktičnog pristupa, obradili normativni i institucionalni okvir u Crnoj Gori u oblasti zaštite od diskriminacije, sa fokusom na pojedine specifične oblasti i studije slučaja, dok je poseban dio treninga bio posvećen izgradnji kapaciteta polaznika/ca u oblikovanju projektnih ideja i upravljanju projektima u ovoj oblasti. Projekat Umrežavanje civilnog društva u vezi sa ugroženim ljudskim pravima u Srbiji, Kosovu i Crnoj Gori sprovodi Koalicija za ravnopravnost KORAK koju čine: Komitet pravnika za ljudska prava – YUCOM, Beogradski centar za ljudska prava, CHRIS - Mreža odbora za ljudska prava u Srbiji, Gej Strejt Alijansa iz Srbije, Fond za humanitarno pravo Kosovo, Inicijativa mlađih za ljudska prava Kosovo, Centar za građansko obrazovanje (CGO) i LGBT Forum Progres iz Crne Gore.

SOS linija za prijavu korupcije inspekcijskim organima

Centar za građansko obrazovanje (CGO) je u okviru projekta “Inspekcijom protiv korupcije”, koji realizuje kroz Program podrške civilnom društvu u oblasti krivičnog pravosuđa (CJCSP) a koji finansira američki Stejt dipartment, otvorio SOS liniju za prijavu korupcije inspekcijskim organima. Svi građani/ke, kao i pravni subjekti, mogu prijaviti konkretnе primjere koruptivnih radnji iz domena djelovanja inspekcijskih organa direktno CGO-u na broj 020/665-112, radnim danima od 08 do 16 časova, kao i Upravi za inspekcijske poslove na broj telefona 080/555-555, svakog dana od 00 do 00 časova. Uspostavljanje SOS linije je jedna od aktivnosti projekta “Inspekcijom protiv korupcije”, a u cilju praćenja aktivnosti i jačanja kapaciteta Uprave za inspekcijske poslove kao građanima/kama najbližeg instrumenta za adresiranje korupcije i loših praksi u Crnoj Gori. CGO će prikupljene prijave dostaviti Upravi za inspekcijske poslove i pratiti što je povodom istih urađeno, odnosno koje su radnje preduzete kako bi se one adekvatno procesuirale. Krajnji korisnici su svi građani/ke Crne Gore koji će imati koristi od povećanog nivoa odgovornosti i kapaciteta Uprave za inspekcijske poslove za sprječavanje i borbu protiv korupcije u njenom pojavnom obliku.

Pisanje prijedloga praktičnih politika

Balkan Civil Society Development Network (BCSDN) održao je 6. novembra 2013, u Tirani, u saradnji sa Institutom za demokratiju i medijaciju (IDM), trening o zagovaranju i pisanju prijedloga praktičnih politika za organizacije čiji su projekti podržani od strane Slovačkog i Balkanskog fonda za javnu politiku (SBPPF). Na obuci je učestvovalo 11 predstavnika/ca nevladinih organizacija iz Albanije, Bosne i Hercegovine i Crne Gore, koje su podržane od strane Fonda u realizaciji svojih projekata. Ishod izabranih projekata će biti studije o specifičnim pitanjima koje će pomoći u zagovaranju za članstvo u EU kroz šire tačke gledišta. Ove aktivnosti se finansiraju od strane EU u okviru projekta “IPA Civil Society Balkan Acquis – Jačanje potencijala zastupanja i monitoringa kod organizacija civilnog društva”. Pored organizacija iz Bosne i Hercegovine i Albanije, na treningu su učestvovali predstavnici četri nevladine organizacije iz Crne Gore, i to: Centra za građansko obrazovanje (CGO), Instituta Alternativa, SOS linije iz Podgorice i Centra za građanske slobode. CGO je na skupu predstavljala Tamara Milaš, saradnica na programima.

Otvaranje pregovaračkog procesa u okviru poglavlja 23 – da li smo spremni ili ne?

Centar za razvoj nevladinih organizacija (CRNVO) je 15. Novembra 2013. organizovao okrugli sto „Otvaranje pregovaračkog procesa u okviru poglavlja 23 – pravosuđe i temeljna prava – da li *sмо spremni ili ne*“. U uvodnom dijelu konferencije na ovu temu su govorili Ana Novaković, direktorka CRNVO-a, **Snežana Radović**, Generalna direktorka Generalnog direktorata za evropske integracije, **Slaven Radunović**, predsjednik Odbora za evropske integracije i **Alberto Cammarata**, zamjenik šefa Delegacije EU u Crnoj Gori. Na temu reforme pravosuđa svoj osvrt su dale **Branka Lakočević**, šefica RG za pregovaračko poglavlje 23, **Azra Jasavić**, članica Odbora za politički sistem, pravosuđe i upravu Skupštine Crne Gore i **Tea Gorjanc Prelević**, izvršna direktorka Akcije za ljudska prava. Na drugom panelu o borbi protiv korupcije govorili su **Svetlana Rajković**, pomoćnica ministra za međunarodnopravnu saradnju i evropske integracije u Ministarstvu pravde Crne Gore, **Aleksandar Damjanović**, član Nacionalne komisije za sprovođenje Strategije za borbu protiv korupcije i organizovanog kriminala i **Jovana Marović**, koordinatorka istraživanja u NVO Institut Alternativa. Ljudska prava i razvoj i održivost civilnog društva su bili tema trećeg panela, a panelisti/kinje su bili **Blanka Radošević-Marović**, pomoćnica ministra za ljudska prava u Ministarstvu za ljudska i manjinska prava Crne Gore, **Veselin Vukčević**, generalni direktor Direktorata za državnu upravu i lokalnu samoupravu Ministarstva unutrašnjih poslova Crne Gore, **Marina Vujačić**, izvršna direktorka Udruženja mladih sa hendičepom Crne Gore i Ana Novaković, izvršna direktorka CRNVO-a. Diskusija u kojoj su se aktivno uključili predstavnici NVO sektora i organa lokalne samouprave donijela je ocjenu da poglavlje 23 sadrži najosjetljivije teme za svaku državu koja teži da zaokruži tranzicioni proces, te da će ovo poglavlje biti pravi test političke volje Crne Gore neophodne za suštinske reforme u depolitizaciji pravosuđa, efikasniju borbu protiv korupcije i za potpunu zaštitu ljudskih prava. Kao jedna od najznačajnijih novina predviđenih Aktionim planom za otvaranje poglavlja 23 ističe se formiranje Agencije za antikorupciju, koja treba da obuhvati sadašnje i planirane nadležnosti brojnih postojećih antikoruptivnih tijela. Ispred CGO-a, okruglog stolu su prisustvovali **Ana Vujošević**, koordinatorka programa za EU integracije i **Radovan Ognjenović**, stažista na programu EU integracije.

O izazovima regionalne saradnje u okviru sesije Igmanske inicijative

24. sesija Igmanske inicijative na temu „*Novi izazovi i perspektive regionalne saradnje*“ održana je 22. i 23. novembra 2013. u Bečićima. Na otvaranju je govorio potpredsjednik Vlade Crne Gore i ministar vanjskih poslova i evropskih integracija **Igor Lukšić**, a učesnicima su se obratili i kopredsjednici Igmanske inicijative iz Bosne i Hercegovine, Hrvatske Srbije i Crne Gore. Tokom dvodnevnog programa razgovarano je o polazištima i perspektivama regionalne saradnje zapadno-balkanske šestorke, mogućnostima prenošenja iskustava i rezultata rada Igmanske inicijative u smislu rješavanja otvorenih pitanja i unaprijeđivanja saradnje dejtonke četvorke po nordijskom modelu na širi region, a bilo je riječi i o pozitivnim trendovima i preostalim kriznim žarištima u regionu i novim zadacima i izazovi koji stoje pred Igmanskom inicijativom. Sesija je završena zaključcima o daljem razvoju Igmanske inicijative po uzoru na nordijski model saradnje država susjeda. Među učesnicima je bila i **Mirela Rebronja**, koordinatorka programa ljudskih prava u CGO-u.

Global Change Leaders Programme for Women

The Global Change Leaders Program is a seven-week education program offered by Coady Institute's International Centre for Women's Leadership. It enables women from developing countries to strengthen their leadership capacities in order to contribute to innovation and change in their organizations and communities. Through a shared learning environment with other emerging women leaders from around the world, participants are exposed to a range of experiences and the beginnings of a potentially lifelong network of support.

For 2014, the Global Change Leaders Program consists of two main components:

- August 25 – October 10, 2014: A seven week on-site intensive course at the Coady International Institute in Antigonish, Nova Scotia (Canada) where a collaborative relationship is fostered among facilitators and participants to draw out lessons and insights from their rich and diverse experiences.
- October 1, 2014 – March 31, 2015: Participants will benefit from one-on-one mentoring from experienced women leaders upon their return home for up to six months to follow on the application of learning into practice. Mentors and mentees will be matched during the residency period based on specific needs and geographic locations. Participants will also join a global alumni network of women leaders.

This program is targeted to emerging women leaders from developing countries who are working on development issues, providing successful candidates with a full scholarship that includes tuition, travel, accommodations, and meals. Program participants also benefit from the guidance and mentorship of accomplished women leaders from around the world. Applications are now being accepted for the 2014 Global Change Leaders Program.

Deadline for applications: 17 January 2014 at 11:59 EST.

Read more at: <http://coady.stfx.ca/themes/women/gcl/>

Izdavač: Centar za građansko obrazovanje (CGO)

EIC Bilten - Evropski puls - je elektronski časopis koji izlazi uz podršku fondacije Friedrich Ebert od 2005. Od 2013. Zaveden je u Ministarstvu kulture pod rednim brojem 578.

Glavni i odgovorni urednik: Vladan Žugić

Uređivački kolegijum: Vera Šćepanović, Daliborka Uljarević, Svetlana Pešić

Prevod i lektura: CGO

Art direktor: Ilija Perić

Ilustratorka: Dragana Koprivica

Producija: identity & promotion

Adresa redakcije: Njegoševa 36/I Tel/fax: +382 20 665 112, 665 327 ep@cgo-cce.org, info@cgo-cce.org

Evropski puls možete preuzeti na sajtu www.cgo-cce.org ili se preplatiti za direktnu mjesecnu elektronsku dostavu putem maila ep@cgo-cce.org

